

KALEVALA

Sente Imre fordítása

HETEDIK ÉNĚK

Väinämöinen Pohjolában. Pohjola úrnője ígéretet kap a Szampóra

Vének véne Väinämöinen tengér térein verődött fenyőtörzs gyanánt forogva, hullott szálfaként haladva hosszú hat nap egyhuzamban, ugyanannyi éjén által. Víz előtte, víz utána, tiszta ég feszült fölötte. (8)

Úszott két unalmas éjjel, hosszú két nappal kitoldva, hanēm a kilencedikēn, nyolc keserves nap nyomában végre mégis mēgsokallta: elkeserēdēt erősen, lábáról lēvált a körme, ujjperecei lētörtek. (16)

Akkor véne Väinölä-nek maga mondta, fölfelelte: „Jaj nekēm, szēgény legénynek, jaj szēgény legény fejének! Mért hogy otthagytam honomat, szeretēt szülöhazámat, hogy itt ödöngjek örökre, hónapokig hánytorgjak prédául pogány szeleknek, játékul heves haboknak itt e végtelen vizekēn, beláthatatlan lapályon! Az Isten hidege mēgvész, darvadozom és didērgök; nēm szoktam habokba hálni, víz lapályain lakozni. (32)

„Már nēm is tudok tanácsot, hogyan létēzsek, hogy éljek ebben a keserves korban, nyomasztó nyomorúságban. Szállást építsek szelekre, házat hullámok hēgyére? (38)

„Ha szélre tēszēm tanyámat, szélben támaszt nēm találok; házamat habokra rakva: vad vizek viszik magukkal.” (42)

Lappföldről madár közelgēt, sasmadár került keletről. Nēm lehet nevezni nagynek, de nēm is nagyon kicsinynek: ēgyik szárnya vízben szántott, másik az eget söpörte; tengērben fürödt a farka, szirtēn csattogott a csöre. (50)

Levegőben lēngedēzve, nézelődve-forgolódva vētte észre Väinämöinent hátán tengēri haboknak. „Embēr, mért vagy ott a vízben, hogy kerültél a habokba?” (56)

Vének véne Väinämöinen szóval mondta, válaszolta: „Ěn azért vagyok a vízben, hullámokba úgy kerültem: hajadont akartam hozni Ěszakról, az éj honából. (62)

„Hajtottam sebēs-haladva végig a vizek csapáin. Nēmēlyik napon azonban, valamēlyik virradattal, Luotala öbölbe lépve, jutva Joukola folyóhoz kilötték lovam alólám; valójában rám vadásztak. (70)

„Belefordultam a vízbe, tenyérrel habokba hulltam, hogy szelekkel szēdélēgjek, hullámokon hánytorgjak. (74)

„Szél szabadult rám nyugatrul, vad vihar vonult keletről; messze elsodort magával, part közeléből kihordott. Itten senyvedtem sokáig, naprul-napra, éjrül-éjre, itt e végtelen vizekēn, beláthatatlan lapályon. Nincsen sejtelmem sē róla, föl sē foghatom eszēmmel, hol s mitől lēszen halálom, mi végez velem korábban:

vajon éhen kell-ë vesznëm, avagy hullámokba halnom?” (88)

Ég madara erre mondta: „Föl së vëdd, fejed së fájjon! Hanëm hátamra kapaszkodj, tapadj szárnycsontom tövére! Majd kiviszlek én a vízbül, ahová akarsz, odáig. Nagyon emlékszëm a napra, régi boldogabb idödre, Kalevát mikor müvelve, Osmola vadonát vágva nyírfát hagytaal nyödögélni, karcsú törzsit mëgkímélted madaracskáknak mëgülni, mëgpihenni jómagamnak.” (102)

Vën Väinämöinen e szóra fölveté fejét a vízbül, tengërből kikászolódtott, horgadtott habok ölébül, sasmadár hátára hágtott, telepëdve szárnytövére. (108)

Sasmadár pedig mëgindult, Väinämöinent vinni kezdte, szállt vele szelek csapáin, útján friss fuvallatoknak, oda Észak ormaira, szomorú Sariolába. Väinämöinent ott lëtéve maga félrëpült magasra. (116)

Ott sírt, ott rítt Väinämöinen, panaszkodott a parton, mérhetetlen tengër mellett, mëlynek mëg nevét së tudta. Sebëkkel borítva böre, szörnyeteg szelek nyomával, csúnyán szaggatva szakálla, haja csapzottan csomókba'. (124)

Két-három napig kesergëtt, ugyanannyi éjën áltaal. Ösvényt nem talált e tájon, merre induljon mëg innen, hogy honába visszatérjën, jól ismert vidékre jusson, szeretëtt szülöthonába, oltalmazó otthonába. (132)

Pohjolának csöpp cselédje, haloványszínü hajadon vetélkëdëtt volt a nappal, vërsëngëtt a holdvilággal egyidöbeni kelésre, hajnali fölébredésre; maga mëg mëg is elözte napnak-holdnak fölkelësit, kakasnak kiáltozását, tikfinak fölserkenësit. (142)

Gyapját nyírta nyolc juhának, kilenc birkát mëgkopoulosztott; ványolt gyapjából darócot, posztót kallózott belöle nap kelésénél korábban, virradatot mëg së várva. (148)

Aztán asztalát sikálta, háznak földjét fölsëpërte vékony vesszösöpriüjével, leveles nyírág-nyalábbal. Szemetét rakásba szëdte, rézvëkácskájába rakta; ajtaja mögül mëgindult, végigmënt vele a kertën, ki az udvar túlfelére, szántó szélëig cipelte. Ott mëgállt, magát kifújta, erre-arra nézelödve. Vízröl hangos sírást hallott, panaszkodást a partrul. (162)

Lódult lëlkendëzve vissza, nagyszobájukba szaladva. Alighogy beérrt, beszélte, jelentette házba jutva, hogy rívást hallott a vízrül, kesergést tavon kërëszttül. (168)

Louhi, foghíjas fehérnép, Pohjolának asszonyanyja fürgën udvarára ugrott, kiskertajtöba kiállott, hallgatott, fület hëgyëzve. Szóval mondta, fölfelelte: „Nëm gyereksírás e sírás, nëm is nëmbër jajgatása: bajszos bajnoknak rívása, szörös szájunak siralma.” (178)

Ladikot lökött a vízre, hármashajlatút habokra. Maga állt neki evezni, lankadatlanul lapátolt Väinämöinëhëz evezve, jutva jajgató daloshoz. (184)

Ott sírt, ott rítt Väinämöinen, Uvantolai üvöltve folyó mënti rossz füzesben, kutyacserësznyës csalitban. Szája mozgott és szakálla, mëgmerevëdëtt az álla. (190)

Észak asszonya azonban szölongatta ily szavakkal: „Bajban vagy, bolond apó-

ka, lám, idegënbe vetödve!” (194)

Vénék véne Väinämöinen fejét akkor fölvetette, maga mondta, fölfelelte: „Bizony, én is észrevettem, hogy idegënbe vetödtem, mindenképpen más világba. Jobb volt helyzetem hazámban, többre tartottak honomban.” (202)

Louhi, északi nagyasszony szóval mondta, fölfelelte: „Szabad kérdenem szérényen, tudakolnom tisztéttel, kiféle-miféle kelmed, mily nevezetés nagy embër?” (208)

Vénék véne Väinämöinen így felelt neki szavára: „Emlégettek egykor engem, hajdan híreltek dalosnak, esték édesítójének, völgyeket vidámítónak arra Väinölä vidékin, Kaleva kies határin. Már e mostani nyomorban alig ismerék magamra.” (218)

Louhi, északi nagyasszony intette ilyen szavakkal: „Emelkedj a sárbul, embër, immár indulj új irányba, beszámolva bánatodról, megtörténtekekröl mesélve!” (224)

Embëret így engesztelte, síró kedvëböl kivette, aztán csónakába csalta, fektette ladik farába. Majd lapátját megragadva evezöhelyére hágott, evezett egész hazáig, vendégét a házba hívta. (232)

Kiéhëzëttet ëtette, átázottat szárogatta, tagjait kenöccsel kente, balzsammal-borogatással. Sikerült is helyrehozni, régi formájába rázni. Akkor kérdëzgetni kezdte, maga mondta, fölfelelte: „Mért zokogtál, Väinämöinen, mért sírtál, Uvanto sarja ott az embërtelenségben, tengër puszta partja mellett?” (244)

Vénék véne Väinämöinen válaszát így adta vissza: „Van elég okom panaszra, szánandó szomorkodásra. Vízben senyvedtem sokáig, habok hátán hentërgtem ott a végtelen vizekën, beláthatatlan lapályon. (252)

„Azt siratom, míg csak élëk, míg bennem lakik a lélek, hogy elhagytam szép hazámat, szülöföldemböl kifogytam, idegën kapukra jutva, idegënek ajtára. Még a fák is engem marnak, fenyöszálak engem szidnak, nyírék engemet nyögetnek, égërek belém botolnak. Csak a szél sziszëg szokottan, még a nap nem ismeretlen itt e mostoha mëgyëben, vadidegënek vidékin.” (266)

Louhi, északi nagyasszony így felelt neki szavára: „Në rfj annyit, Väinämöinen, sírdogálj, Uvanto sarja! Mëglësz mindëned minálunk, itten jó nekëd idöznöd; jól lakhatol itt lazaccal, szelni van szalonna böven.” (274)

Vénék véne Väinämöinen válaszát így adta vissza: „Mind kutyába mén az étel idegënbe, íze sincsen. Nagyobb úr az embër otthon, a magáëban magasabb. Ègyszer engedje az Isten, könyörgësemet követve, hogy honomba visszatërjek, szeretëtt szülöházamba! Otthon édejobb a víz is nyírfahëjbocskor nyomábul, mint idegënben a mëzsör, adják bár aranykupábul.” (288)

Louhi, északi nagyasszony azt felelte erre néki: „Nos tühát mi lësz jutalmam, ha eljuttatlak hazádba, mezeidnek mëzsgyëjére, fërdöházad ajtajára?” (294)

Vén Väinämöinen felelte: „Të mondd mëg, mi légyën ára, hogy hazámba visszajuttatsz, mezeimnek mëzsgyëjére, hallani honi kakukkom, madaram kiáltozá-sit. Aranyat akarsz süveggel, vékára való ezüstöt?” (302)

Louhi, északi nagyasszony szóval mondta, fölfelelte: „Nëm addig a', Väinämöinen, időtlen idők tudósa! Nëm akarom én aranyad, ezüstödért sëm esengök: aprónép örül aranyak, ezüst cséngőnek csikócska. Szampót szerkesszél, ha értéd, tarkatornyosat kovácsolj hatyú tollának hëgyébül, borjatlan tehén tejébül, ëgyetlenëgy árpaszëmbül, nyári birka bundájából: akkor mëgkapod léányom fáradságodnak fejében, hazajuttatlak honodba mëgszokott madárdalodhoz, kakaskukorékoláshoz, mezeidnek mëzsgyéjére.” (322)

Vénëk véne Väinämöinen szóval mondta, fölfelelte: „Szampót nëm tudok csinálni, tarkatornyost fabrikálni. Hanëm juttass el hazámba: küldöm Ilmari kovácsot. Mëgépíti majd a Szampót, tarkatornyosat kovácsol, szëlídítgeti szüzeckéd, lányodnak öröme lészën. (332)

„Az ám a kovács, de milyen! Mestërsëgit szörnyen érti: ő boltozta bé a mënnyet, tetejét kikalapálta ëgy nyomát së hagyva rajta kalapácsnak és fogónak.” (338)

Louhi, északi nagyasszony így felelt neki szavára: „Ën annak adom léányom, idës gyermekëm igërëm, ki a Szampót mëgcsinálja, tarkatornyosat kovácsol hatyú tollának hëgyébül, borjatlan tehén tejébül, ëgyetlenëgy árpaszëmbül, nyári birka bundájából.” (348)

Fölszërszámozta fakóját, sárgáját a szánba fogta, kikísërte Väinämöinent, beleültette kasába. Száját akkor szóra nyitva még a lëlkére kötötte: „Föl në vesd fejed a szánbul, búbodat alábocsássad, míg lovadnak lába bírja, míg nëm száll alá az alkony. Mert ha fölvetëd fejedet, búboddal kibújysz a szánbul, végveszëdelëmbë juthatsz, nagy bajod lëhet belöle.” (362)

Vën Väinämöinen pediglen csödörët ügetni csapta, lobogtatni lënsörënyit. Hajtott, száguldott a szánka Pohjolának partjairul, szigetës Sariolából. (368)

NYOLCADIK ÉNËK

Väinämöinen mëgpillantja Észak szép léányát. Hëvül érte s póruljár.

Pohja páratlan léánya, világ szépe, víznek éke égi hídon üldögëlve magas mënnybolton sugárzott tiszta tündöklő ruhában, patyolatfinom fehérben. Szövetët szövött aranybul, elegyítette ezüsttel; vetëlöje vert aranybul, ezüstböl a bordafája. (10)

Vetëlöje surrog-villog, kattog csévëje kezében, rëzëg sok rezes huzalja, bong ezüstös bordafája, ahogy a szövet szövödik, ezüstszál ëgyengetödik. (16)

Vénëk véne Väinämöinen hazájába hajtott ëppen Pohjolának partjairul, szigetës Sariolából. Ahogy mëne-mëndëgële ëgy picurka përcenetnyit, fölfigyelt az égi zajra, a vetëlösurrögásra. (24)

Fejét fölkapta azonnal, pillantást vetëtt az ëgre, ëg igëzetës ívére, szëlin szép léányalakra: szövetët szövött aranybul, elegyítette ezüsttel. (30)

Vének véne Väinämöinen csődörét csak visszafogta; száját szóra is nyitotta, maga mondta, fölfelelte: „Jöjj, kisasszonyom, kasomba, világ szépe, szán farába!” (36)

Válaszolt a lány viszontag, maga mondta, kérdeve tőle: „Minek kéne lány kasodba, mért szálljon a szán farába?” (40)

Vének véne Väinämöinen válaszát így adta vissza: „Azért kellene kasomba, szép kisasszony szán farába: mézes kötetemet kisütni, árpasörrel sürgölödni, padkán pintyökemadárnak, ablakbavaló virágnak ottan Väinölä tanyáján, Kalevalának lakában.” (50)

Szép léány, szavára szólva, maga mondta, fölfelelte: „Méntemben galajmezőben, sárga rétén sétáltomban ténnap délután utóján, nap leáldozása táján berékben madár dalolta, füttyülte fenyőrigócska: lánynak jó dolgát dalolta, menyecske sorát mesélte. (60)

„Magam szólítám szavammal, madárkátul megkérdeztem: 'Mondd meg, ó, fenyőrigócska, hadd hallom saját fülemmel, melyiknek mégyén a dolga kettejük közül vígabban: lánynak apja asztalánál, menyecskének férje mellett?' (68)

„Cinégemadár csacsogta, felelte fenyőrigócska: 'Szép a nyári nap világa, szebb a lányoknak világa; vasdarab a fagyban fázik, méginkább szegény menyecske. Otthon olyan jó a lánynak, mintha kerti málna volna, menyecskének férje mellett, mint a megkötött kutyának. Ritkán jó a szolgál része, rosszabb a menyecske része.'” (80)

Vén Väinämöinen azonban így felelt neki szavára: „Cinégebeszéd, bolondság, füttyei fenyőrigónak! Otthon csak gyerek a lányka, nővé férjhez menve válik. Jöjj, kisasszonyom, kasomba, szállj a szánba, szép léányka! Magam is vagyok valaki, másnál sém-mivel sē rosszabb!” (90)

Hanēm ésszel élt a lányka, maga mondta, fölfelelte: „Akkor mondalak legénynek, hírre-névre érdemesnek, hogyha hajszálat hasítasz köszörüt sē látott késsel; tojásra csomót kötözöl, úgy hogy látni sē lehessēn.” (98)

Vének véne Väinämöinen hajszálat ketté hasítja köszörüt sē látott késsel, melynek sēmmi éle sincsen, tojást megköti csomóra, kívülről nem láthatóra. Hajadont kasába hívja, szép kisasszonyt szán farába. (106)

Ám az győzi élēs ésszel: „Hát talán tiéd leheték, hogyha körül háncsot húzol, hogyha jégbül törsz palánkot, szilánkját sē szórva széjjel, egy picurkát sēm pazalva.” (112)

Vének véne Väinämöinen némigēn ijed még attul: húz a körül nyírfaháncsot, jeget dúcnak megfaragja, szilánkját sē szórva széjjel, egy picurkát sēm pazalva. Hajadont kasába hívja, szép léányt a szán farába. (120)

Most is ésszel él a lányka, válaszát így adja vissza: „Kezet tudnék annak adni, aki csónakot csinálna fonó orsóm forgácsából, tilolóm darabjaibul, vízre vinné csónakomat, hullámokra új hajómat, térdeivel sēm taszítva, lábaival sēm löködve, kezeivel sēm karolva, nem vonszolva válláival.” (132)

Vén Väinämöinen viszontag így felelt neki szavára: „Nincs e szélēs nagyvilá-

gon, ahol ember él e földön, ácsmester hozzám hasonló, ki csónakot úgy csinálna!” (138)

Orsó forgácsait fogta, tilolónak törmelékít, elmént csónakot csinálni, százbordás hajót faragni acélhégynek horhosába, ércet termő bérc honába. (144)

Faragta fogadkozással, hajóját heveskédéssel. Vágta egy nap, vágta másnap, harmadik napon sē hagyta. Nēm koppant a fejsze kőbe, sziklába szekerce éle. (150)

Hanēm harmadik nap este fejszét Hiisi félrerúgta, Lempo jót lökött az élin, a Gonosz nyelén nyomintott. Csákánya keménybe csattant, sziklába szaladt az éle, kőből fejsze félreugrott, húsába hatolt urának, térdébe tudós legénynek, Väinö vastag láb-ínába. Hiisi azt húsába húzta, ördög öltötte inához. Eleredt vadul a vére, bő ere bugyogni kezdett. (164)

Vének véne Väinämöinen, időtlen idők tudósa, száját akkor szóra nyitva, maga mondta, fölfelelte: „Hej, tē horgasorrú fejsze, csákány, csattogó acélú! Azt hitted, harapsz fatörzsbe, habzsolsz hórihorgas szálat, fenekedsz vörösfenyőre, nyír belében nyargalászol, mikor hullottál húsomba, inaim közé akadva?” (176)

Folyamadott bájoláshoz, varázverseit idézte eredetéről-okokrul; bűvigéit sorra vette, hanēm egy kihullt eszébül: vas ellen való varázslat, melytől összeölthetőre, lakattal lezárhatóra válna vasnak roncsolása, kék szájának szagatása. (186)

Már folyóként folyt a vére, zajló zúgóként zubogva, bogyók bokrait elöntve, hangafü-homokra hullva. Nēm volt fücsomó födetlen, zsēnge zsombik elmosatlan ilyen sértelen folyásban, apadhatatlan patakban térdéből tudós legénynek, Väinö vastag lábínából. (196)

Vének véne Väinämöinen szikláról zuzmót szakasztott, mohát tépdésített mocsárrul, csomószám füvet a földből, hogy a réset elrökessze, tátongó sebét betömje. Csak nēm csillapult folyása, nēm akart apadni vére. (204)

Elkeserődött erősen, bánatba borult a lélke. Vének véne Väinämöinen könnyét hullatva kesergött. Felsőrszámozta fakóját, jó csikáját szánba fogta, félkászálódott kasába, szánkója farába fekve. (212)

Fürgéjét faron legyinti, gyöngyostorával gyakintja. FÜRGE fut, fogyogat útja, szánkója szalad nyomában. Valami faluba értek, hármas útkérésztézeshéz. (218)

Vének véne Väinämöinen a legalsó útra tére, az alvégén álló házhoz. Kérdzte, küszöbre lépve: „Volna-é valaki itten vastól vágott seb javasa, férfifájdalom tudója, bajának bilincselője, gyötrelmének gyógyítója?” (226)

Csöpp gyerek csücsült a földön, lebzselve a lócavégén, az felelt a kérdzőnek: „Itt e házban sēnki sincsen vastól vágott seb javasa, férfifájdalom tudója, gyötrelmének gyógyítója. Lész amott a másik házban, mēnj csak át a másik házba!” (236)

Vének véne Väinämöinen fürgéjét faron legyinti, újra útnak indul onnan. Mēnve még kicsit továbbad, középső úton kocsizva, hajt a másik ház elébe. Kérdi a küszöbre lépve, ablakuk alatt megállva: „Volna-é valaki itten vastól vágott seb javasa, véreső elállítója, vérereknek eltömője?” (248)

Bába ült bebagyulálva, padka végén plétykafészék. Szót szaporítva felelte három szem szuvas fogával: „Itt e házban sènki sincsen vas vágásának javasa, vér titkainak tudója, bajoknak bilincsölője. Lész amott a másik házban, mènj csak át a másik házba!” (258)

Vénék véne Väinämöinen fürgéjét faron legyinti, onnan újra útnak indul. Mènve még kicsit továbbad, legfelső úton haladva, hajt a felső ház elébe. Kérdi a küszöbre lépve, ereszüik alól esengve: „Volna-é valaki itten vastól vágott seb javasa, áradat megállítója, vérfolyásnak fékezője?” (270)

Apóka aludt a sutban, tetőfák alatt tanyázva. Kuckóból kiszólt morogva, dörmögve deres szakállú: „Már nagyobbak is megálltak, jelésebbek is juháztak Istennek ígéje által, három hathatós szavára: folyamok, tavak dagálya, özönvíznek öklendése, tele árkok áradása, szorosoknak szortyogása.” (282)

KILENCEDIK ÉNÈK

Väinämöinen gyógyítása ráolvasással és bûvös gyógyírral. A vas születése

Vénék véne Väinämöinen kikászálódott kasából. Ki sèm kellett emelni, fölsegítetlen fölállott, azután bemènt a házba, házfödél alá húzódva. (6)

Itatták ezüst edénybül, arany kancsóbül kínálva, hanèm sèmmi sèm segített, elállítani erőtlen vén Väinämöinennek vérit, vérzését némès vitéznek. (12)

Sutlakó öreg öhomget, deres szakállába dörmög: „Miféle legény lèhetsz tè, micsoda világ vitéze! Vérød hullott hét hajónyi, csordogálva nyolc csöbörnyi, tè szègény, a térdsebèdbül, padlóra ömölt potomra. Tudnám tán a többi szókat, az elsóket elfeledtem: mint volt vasnak származása, rossz anyag alakulása.” (24)

Vén Väinämöinen e szókra maga mondta, fölfelelte: „Tudom én a vas vetésit, alakulását acélnak. Ég az első, ég az öse, víz a legvénebb fivére, vaskó megmaradt vakarcsnak, tűz a kettő közt középèn. (32)

„Világnak ura, nagy Ukko, magas mènnynek Istensége eget víztől elválasztva, vízből szárazat szakasztott. Vaskónak világra jötte maradt későbbi korokra. (38)

„Nagy Ukko, ura egeknek baltérdit a két kezével gyúrogatta-gyúrögette, tenyereivel tapintva. Abbul lét léányzó három, termő tündér mind a három, vörös vasroszda anyái, kék szájú acél szülöi. (46)

„Lányok léptek ringatózva, fèllegèk fölött libègve, fájdalmas feszès kebellet, tejjel csordul csècsèkkel. Tejúket a földre fejve kicsurrantották csècsükbül; fejték földre, fejték lápra, fejték töppedő tavakra. (54)

„Éjfeketét fejt az első, a legidősebb léányzó; fejt a második fehéret, aki hármuk közt középső, harmadikuk vérvöröset, léányok között legifjabb. (60)

„Ki feketét fejt magából, lány vas lön tejébül annak, ki fehér tejet fakasztott, anyja lön kemény acélnak, ki még vérvöröset lövellèt, törmelèkvas lön tejébül. (66)

„Ezután kevés időre vasat arra vitte vágya: találkozni testvérevel, tűz közelébe

kerülni. (70)

„Tűz azonban tombolásba, fogott féktelenkedésbe: égette kemény-kégyetlen kedves vaskóját, kisöccsit. (74)

„Bújt ahogy tudott előle, mentve bőrét bujdokolva a kégyetlen tűz kezétől, harapásától hevének. (78)

„Vaskó vándorolt, lapított, s megmenekedett lapulva lengő-réngő ingoványban, locskolódo lápkutakban, végtelen mocsármezőben, tömérdék hegyc tetőin, hol a hattyú rakja fészkit, vadliba fiát kikölti. (86)

„Mocsarak között kuporgott, nyújtózott a nyirkosokban, bújt egy évet, másik évet, harmadikat is kihúzta két fenyőfató közében, három nyírgyöker nyomában. Mégsém volt menekülése tűzbátyja kemény kezétül: másodsor is menni kellett tűznek próbáját kiállni, edződni erős acéllá, jó karddá kovácsolódni. (98)

„Farkas lából át a lápon, medve cammog a mezőben; réng a lép, hol lép a farkas, mező medvetalp nyomában. Vas rozsdája rárakódik, acélnak fia fogamzik farkascsöknek csapáin, nyomdokain medvetalpnak. (106)

„Méglett Ilmarinen mestér, időtlen idők kovácsa. Szenes bérc alatt született, szénmezőkön növe nagyra, rézkalapácsa kezében, mindig markában fogója (112)

„Még született egyik éjjel, műhelyét csinálta másnap. Helyt keresett műhelyének, fujtatójának födelet. (116)

„Még látta a völgyi lápot, lápok közt kevéske földet. Mént, hogy megnézze magának, közelebről megtekintse: ott lett fujtatója fészke, ott kapott helyet kohója. (122)

„Látta, hol futott a farkas, merre bandukolt a medve: arra volt a vas vetése, acélnak alakulása, farkas félelmes csapáin, medve talpának nyomában. (128)

„Száját szóra nyitva mondta: 'Aj, vasam, világ szegénye, ugyan benne vagy a bajban, nyakig szegényben-nyomorban, lápi farkas lábnyomában, medve talpától tiportan!' (134)

„Tanakodott-tépelődött: 'Mi válna vajon belőle, vaskóból tüzembe téve, jó kohómba kényszerítve?' (138)

„Még jedit az istenadta, volt szegény vas réműletben, hogy tűzről talált beszélni, rossz elemét emlégetni. (142)

„Ilmari kovács felelte: 'Rá se ránts, ne félj a tűztől, még nem égeti, kit ismer, fajtáját kímélni fogja. Tűz tanyájára bejőve, hógépezeték helyére, gyarapulsz gyönyörűségben, nemességéd csak növekszik. Bajnok kardja lész belőled, szép-asszony szalagja csatja' (152)

„Méne másnap látására, kátyúból kimarkolászta, vizes ágyából kivette, vasát műhelyébe vitte. (156)

„Tűzbe tette ott kovácsunk, kohójába kényszerítve. Egyszer-kétszer szítogatta, hevítette harmadízben. Vasa mintha kása volna, fazéknak süreje forna, búzalán-gosként levelég, rozskovász gyanánt kenődik bős kohójában kovácsnak, öles lán-goknak ölében. (166)

„Szegény vaskó jajveszékelt: 'Ilmari kovács, kegyelmezz! Valahára végy ki innen, poklából piros paráznak!' (170)

„Ilmari kovács felelte: 'Ha a tűzből most kivészlek, szörnyszülött lehet belőled, túlon túl kemény, kegyetlen. Testvéréd talárod vágni, csonkolod szüléd szülőt-tit.' (176)

„Fogadkozott most a vaskó, égre-földre esküdözve, üllőre-ütlegetésre, pörölyözésre-parázsra. Száját szóra is nyitotta, maga mondta, fölfelelte: 'Hiszen van fa, hogy harapjam, bélakhatok kő belébe; mért faragnám énfivérem, csonkolnám szülém szülőt-tit? Magamnak is megfelelné, inkább illenek úgy élnem: útitársaként utasnak, vándorember védelméül, sémhogy fajtámat fogyasszam, csépéljem saját családom!' (192)

„Erre Ilmarinen mestér, időtlen idők kovácsa tűzből a vasat kivette, üllejére illesztette, puhította porhanyóra, vágóeszközt vert belőle, formált fejszét, lándzsavéget, más egyebet is rakásra. (200)

„Haném volt valami híja, vasnak még egy kis hibája: nem akart a nyelve forrni, nem fogott acélja ajka, merthogy addig nincs megedzve, csak ha vízben megfürösztik. (206)

„Ilmari kovács azonban fordít erre is figyelmet. Hamut készít kis halommal, vizét lúggal lágyítgatva acél áztató levél, vas erősítő vizéül. (212)

„Nyelvével még is nyalintja, ízét fontolva itéli, száját ily szavakra nyitva: 'Némigén felel még annak, acél áztató levének, vas némésítő vizének!' (218)

„Méhe röppent föl magasba, zombikosbul zséngeszárnyú. Körbe röpködött röpésve, kovácsszín körül keréngve. (222)

„Kovács szépén szólongatta: 'Méhe, fürge kis legényke, márcot szállíts szárnyaidon, hozzá nyelveden nyalósat hat virágocska hegyérül, hét illatos szénaszálrul acéláztató levembe, vasamnak edzővizébe!' (230)

„De a dongó, Hiisi híve hallgatódzott, leskelődött a ház ereszen lapulva, fatető alól figyelve, vasnak mint vagon lévőse, acélalakulása. (236)

„Tovaröppent zöngve-dongva, Hiisi kotyvalékát hozta: férégbül fekete mérget, vipérábül váladékot, hangyahúggal fölhogítva, békagennyel bésűrtve; vas edzővizébe hanyta, acél áztató levébe. (244)

„Maga Ilmarinen mestér, időtlen idők kovácsa jóhizeműen alítja visszatérő méhikének, édes mézzel megjövönök, illatos füvet hozónak. „Száját ily szavakra nyitja: 'Ez már megfelel bizonynal acél áztatólevél, vasamnak edzővizéül.' (254)

„Hát acélját abba mártja, vízében vasát fürösztli, mit lévőtt piros parázsru, kihozva kovácskohóbul. (258)

„Így aljasodott acélja, lett a vas kemény-kegyetlen, fogadalmára fütyülve, esküjét kutyába véve: saját testvérét tarolja, harapdálja házanépit, vég nélkül a vért folytatja, törvénytelen tékozolja.” (266)

Sutlakó öreg öhömget, fejet ráz, rézég szakállá: „Így volt hát a vas lévőse, aljasodása acélnak. (270)

„Hej, vacak vas, hát ilyen vagy? Acél, átkozott anyag vagy! Szóval ez volt származásod, így lett torzszülött belőled, így lettél kemény-kégyetlen. (276)

„Ném valál nagyocska akkor, sém nagyocska sém kicsinyke, ném valál ilyen veszélyes, hirtelen haraguvású, édes tejként ténferegve, fehér nyálkaként nyugodva csuda tündérek csécsében, növe ifjú nők erében futó füllegék szegélyin, égi síkokon sajogva. (286)

„Akkor sém valál nagyocska, sém nagyocska sém kicsinyke, amikor mocsár iszapja, voltál víznek váladéka lápoknak lapos mezőin, hághatatlan hëgytetőkön, föld rögével elvegyülve, vörös rozsdává romolva. (294)

„Akkor sém valál veszélyes, sém nagyocska sém kicsinyke, mikor szarvas lába szántott, porlasztott a rën patája, forgatott a farkas körme, taposott a medve talpa. (300)

„Akkor sém valál veszélyes, sém nagyocska sém kicsinyke, hogy mocsárbul markolásztak, homokhalmokból halásztak, kovács mûhelyébe küldtek, Ilmari tüzebe tettek. (306)

„Akkor sém valál nagyocska, sém nagyocska sém kicsinyke, lány puliszkaként pöfögve, forró víz gyanánt buzogva kégyetlen kohó tüzeben; esküdöttél égre-földre, üllőre-ütlegelésre, parázsra-pörölycsapásra, kovácsod kalapácsára, szërszámára vasverőnek. (316)

„Nagyra nőttél, lám, azóta, verekedővé vadulva, ëbellëtte, esküd szegted, kôtéséd kutyába vëtted, merthogy rontottál rokonra, saját vëredet sanyartad. (322)

„Ki bujtotgott a bûnre, ki vezetett rá a rosszra? Tán apád-anyád tanított, avagy bátyád bátorított, avagy húgod az, ki hërgël, avagy csábít más családtag? (328)

„Bizony ném apád-anyádnak, ném bátyádnak volt a bûne, húgodnak së volt a vétke, sém ëgyëb családtagodnak: magad tévedtél tilosba, cselekëdtél csúnya dolgot. (334)

„Tëttëdet magad tekintsed, mit vétëttél, helyrehozzad, míg ném mondom még szülédnek, ném szólok szülőanyádnak. Mert apáknak és anyáknak, szëgyëne szëgyëny szülőknek, ha gyalázatos a gyermek, fiuk féktelen garázda. (342)

„Fogjad vissza, vér, folyásod, állítsad még áradásod, në fröcskölj tovább fejemre, në maszatoľjad a mellem! Meredj falként mozdulatlan, száľfa törzseként szilárdan, mint a kardvirág a vízben, mint a zsály a zombikosban, mint a mészgyekő mezőben, mint tengërben sziklazátony! (352)

„Vagy ha mégis mëgkívántad fürgëbben ficánkolásod, jobb iramodnod izomban, csatangolnod csontközökben! Jobb nekëd belül lakoznod, bõr alatt bolyongva járnod, erekben elõgyelëgnëd, csatornáknak csordogálnod, mint hiába földre folynod, piszokban pocsekölõdnod. (362)

„Në pazalõdj, tēj, a porba, në veszelõdj, vér, a földre, férfiaknak kincse, fûre, gyöngye hõsõknek, homokra! Szëbb a szállásod a szívben, tûdõszárny alatt szobádban; hurcolkodj hamar helyedre, költõzz, mit së késlekëdve! Ném vagy ám futó folyóvíz, mëgcsapolandó medënce, csõrgedëzõ lápi csermely, folyató fenekü

csónak! (374)

„Szűnj szivárogni, szerelmem, piroskám, pocskékolódn! Ha nem szűnsz, még is szakadhatasz. Mégszűnt Tyrjä tombolása, fáradt Tuonela folyója, tavak-tengerek kiszültek abban az aszályos évben, erdőégések korában. (382)

„Ha nem hajlanál a szóra, jut egyéb is még eszembe, másik módot is találok: Hiisi konyháját kiáltom, ott forralnak vért fazékban, kotyvasztanak kondérokban csöppnek csurranása nélkül, vöröske veszése nélkül, földön szétfolyása nélkül, harmatnak hullása nélkül. (392)

„Ha még embéri erőmtül, Ukko gyöngye gyermekétül áradásod még nem állna, erek csapja nem csukódna, majd a Mennyei Atyára, számolok az Ég Urára, erősebbre, mint az embér, hősoknél hatalmasabbra: nyomja össze vér nyíllásit, áradásnak véget vetve. (402)

„Világnak ura, nagy Ukko, egekben lakó nagy Isten! Szállj lë hozzánk szükségünkben, jöjj közénk könyörgésünkre! Nyújtsd ide kövér nagyujjad, nyomd ide húsos hüvelykéd tömésül tömérdék részbe, tátongásnak torlaszául. Borogasd búbájlevéllel, szórj rá vízírózsaszírmot, vad futását visszafogva, ömlő vér öklendézésit, hogy në szennyezze szakállam, ruhámat në nedvesítse!” (416)

Vér nyíllását összenyomta, vérfolyásnak véget vetve. (418)

Futtatta fiát a színbe: keverjén varázskenőcsöt finom pelyhéből füveknek, ezérjófűnek fejébül, melyből mézcsöppök csorognak, jószagú nedü szivárog. (424)

Legényke szaladt a színbe, gyűjtve gyógyírnak valóit. Szembe jött réá a tölgyfa. Tudakozódott a tölgytül: 'Volna véletlenül mézed kérged-ágad hajlatában?' (430)

Tölgyfa kedvesen közölte: „Minapában gallyaimra szirupcsöppök szállingóztak, mézharmat az ágaimra fodrozódó fëllegékbül, szerte kószáló ködökbül.” (436)

Szédett tölgyfatörmelékét, fárul forgácshulladékot, finom fűszérrel vegyítve, gyógyfüveket gyűjtögetve, miket nálunk mostanában nëm lelni, së más határban. (442)

Fazékát a tűzre tette, főztit kotyvasztani kezdte, tele tölgyfatörmelékkel, gyógyító erejü gyommal. (446)

Forrott a fazék lohogva három hosszú nyári nappal, ugyanannyi éjën által. Akkor próbát vëtt belöle, jó-ë már javas kenőcse, írai elég erősek? (452)

Nëm voltak elég erősek írai, javas kenőcse. Mégszërözte hát további mindënféle jó füvekkel, miket másfelé szakasztott, száz mérföldnyi messzeségben, kilenc tálostól kerítve, nyomozgatva nyolc javastul. (460)

Hevítette három éjjel, már körülbelül kilencën, majd lëemelte a lángrul, mëgnézve, mi lëtt belöle: jó-ë már javas kenőcse, írai elég erősek? (466)

Terebélyës nyárfa nyúlott széliben a szántóföldnek. Belécsaphatott a ménkü, kétfelé hasadt középën. Azt a balzsammal bevonta, mëgkente varázskenőccsel.

Maga mondta-mondogatta: „Ha e balzsam bájolásra, alkalmas varázsolásra, súlyos sebre-sérülésre: ez a nyárfa összeforrjon, egészségbre, mint előbbed!” (478)

Hát csak összeforrt a nyárfa, egészségbre, mint előbbed, koronája szép kerekre, törzse teljességgel épre. (482)

Más próbákon is lemérte, írai milyen erősek: sziklák réseibe rakta, kettévált kövek közibe: kőhöz kő tapadt azonnal, szikla forrott sziklaszálhoz. (488)

Jött a színbül a legényke, kikevervén már kenőcsit, gyógyszereit összegyűjtve. Adta apjának kezébe: „Itt vannak azok az írak, gyors hatású gyógykenőcsök. Heszthetsz akár hegycet, sziklaszálakat ragaszthatsz.” (496)

Bátyóka belényalintott, szájába szédett belőlük, érezte, milyen erősek, igen nagy hatású írak. (500)

Végigkente Väinämöinent, balzsamával bézsírozva. Alul kente, majd fölülről, bekenőgette középén. Szóla közben ily szavakkal, így olvasta rá igéit: „Ném mozdulhatok magamtul, Isten izmaival mozgok. Ném élök elég erővel: Ég Ura ereje éltet. Ném szólok saját szavammal: Isten ajkával beszélök. Mert ha szépén szól a szájam, szébben Alkotómnak ajka; hogyha áldás hull kezembül, több hull Isteném kezébül.” (516)

Mikor mindénét bekente, balzsamozást befejezte, egészen elernyesztette. Väinämöinen csak vonaglott, jobbra-balra hanykolódott, sühogysém talált nyugalmat. (522)

Ám a vén a kint kiüzte, fájdalom fáját kilökte közepére Kínhalomnak, Fájdalomhégy hajlatába sziklaszálakat gyötörni, köveket keseríteni. (528)

Vött egy vég selyömszövetét, keskeny szallagokra szabta, tépdésve diribdarabra, kötést készített belőle. Simuló selyömkötésben, patyolatpólyában nyugszik térde a tudós legénynek, Väinämöinen vastagujja. (536)

Szólott akkor ily szavakkal, így olvasta rá igéit: „Selymit Isten rásimítsa, palástjával béborítsa ezt a drágalátos tétet, világravaló nagyujjat! Gyógyítsad, gyönyörű Isten, óvd, tökéletes Teremtő, hogy né forduljon fonákra, erőtlenségbe né essén!” (546)

Mindezekbül Väinämöinen hathatós segélyt merített. Gyors is lett a gyógyulása, húsa összeforradása egészen egészségésre, közbül és alul kerekre, fölül forradástalanra, szélein szegélytelenre, egészségbre, mint előbbed, kiválóbbra, mint korábban. (556)

Immár lépkedett a lába, térde támogatni tudta, megszűnt mindén szenvedése, nem panaszkodott picit sē. (560)

Vén Väinämöinen pediglen pillantását fölvetette, magas mennyre függesztette, fölnézett a fellegekre. Száját szóra is nyitotta, maga mondta, fölfelelte: „Mindén áldás onnan árad, oltalmunk onnét adódik: magas mennyeknek honábul, irgalmaszó Istenüinktől. (570)

„Dicsértelessel hát, Teremtő, hála nékéd, ó Hatalmas, mert Tē vettél védelmedbe, segítségemre sietve megpróbáltatásaimban, vastól vert nehéz sebemben!” (576)

Vén Väinämöinen azonban mondandóját mégtoldotta: „Nè kezdjétek, kedveseim, most növekvő nemzedékék, csak úgy csónakot csinálni hőzöngő heveskedéssel! Isten a tervek ismerője, szab határt a szándokoknak, nem a gyönge-gyarló embër, ereje erötelemek.” (586)

TIZEDIK ÉNÈK

Szampó készül Pohjolának.

Vének véne Väinämöinen pejparipáját befogta, szërszámot rakott lovára, szánkója elébe fogta. Maga szállt a szánülésre, szánkója farába fekve. (6)

Fürgéjét faron legyinti, gyöngyostorával gyakintja. Fürge fut, fogyogat útja, utána szalad a szánka, nyikorog a nyírfatalpa, berkényefa-pántja pattog. (12)

Hajtanak sebës-haladva mocsarakon és mezökön, pusztá parlágok lapályin. Mënnék ëgy nap, mënnék másnap, hát a harmadik nap este érnek hosszú híd fejéhez, Kalevala környékére, Osmo szántója szögébe. (20)

Akkor száját szóra nyitva maga mondta, fölfelelte: „Azt az álomlátó lappot farkas falja, kór eméssze, mert azt mondta: mëg nem ërëm, míg bennem lakik a lélek, s míg az égën hold világol, hogy hazajussak honomba, Väinölä vidékeire, Kalevala környékére.” (30)

Vén Väinämöinen azonnal dalba kezdett, bájolásba. Virágos fenyőt varázsolt, csodálatos csillogású égig érő fát dalával; fëlhökig fölért hëgyével, lombjait a légbe tártá, szëtterëgette a szëlbe. (38)

Mondja-mondja bájolásit: holdvilágot dall hëgyére csuda-csillogó fenyőnek, Göncölt gallyai bogára. (42)

Sebësen haladva hajtott szeretëtt szülöhonába, orra-lógatva, lëverten, félre fittyenő süveggel, merthogy Ilmarit ígërté, kovácsát örök koroknak maga mëgváltása végett, fizetségül fejének, elígërté Pohjolába, szomorú Sariolába. (52)

Már mëgállott méncsikója Osmo szántóföldje szëlin. Vén Väinämöinen fülébe, kasából fejét kidugva, hangzott hámor csattogása, kovácsnak kopácsolása. (58)

Vének véne Väinämöinen kovács mûhelyébe méne. Ilmari kovács keményen verte ott vasát ütemre. Ilmarinen ígyen szóla: „Vén Väinämöinen, ugyancsak el-idözgettél ezúttal! Ugyan merre udvaroltál?” (66)

Vének véne Väinämöinen maga mondta, fölfelelte: „Ën biz eddig ott idöztem, csavarogtam-csámborogtam, Ëszak éjsötét honában, szigetës Sariolában, lapp utakon lépëgettem, táltosok nyomát tapostam.” (74)

Mire Ilmarinen mestër tudakolta tôle szóval: „Ó, vénségës Väinämöinen, idötlen idök tudósa! Mi mondandód van minékünk, hogy mëgërkëztél honodba?” (80)

Väinämöinen válaszolta: „Van biz mondandóm, de mennyi! Pohjola kisasz-

szonyáru, hideg föld hajadonáru, ki nem hajlik házasságra, fittyét hány a férfiak-ra. Egész észak őt dicséri, szépségéről szól a fáma: homlokán a hold világol, mel-lén nap sugára fénylik, vállán Göncöl lángja villog, hátán hét csillagja csillog. (92)

„Mármost Ilmarinen mestér, időtlen idők kovácsa, indulj szépén lyányt szerezni, fonatos fejűt kikérni! Ha a Szampót megszerkesztéd, tarkatornyost megcsinárod, az a lány lészén jutalmad, világ bájosa a béréd.” (100)

Monda Ilmarinen mestér: „Ném addig a’, Väinämöinen! Eligértél szóval engem Észak éjsötét honába fizetségéül fejednek, magad megváltása végett? Én azonban míg csak élök, míg az égén hold világol, ném megyék el Pohjolába, Sariola szállására, férfitért ivó vidékre, hősöknek vesztőhelyére!” (112)

Vén Väinämöinen viszontag így felelt neki szavára: „Hallhatsz hírt tēhát egyebet: csuda-csillogó fenyőfa, aranyból az ága, lombja, Osmo szántófeldje szélin. Hégyén hold ragyog a fának, gallyain a Göncöl fénylik.” (120)

Így szólt erre Ilmarinen: „Ném vélhetem ezt valónak, míg el ném megyünk a helyre, s ném látom saját szemémmel.” (124)

Vén Väinämöinen felelte: „Hát ha ném hiszéd valónak, nosza mēnjünk, mēgtekintsük, valót mondtam vagy hazudtam!” (128)

Látására elménének virágos fejű fenyőnek, vén Väinämöinen vezetve, Ilmari kovács követve. Mēgérkēzven mind a ketten Osmo szántója szögébe, kovácsunk közel mēgállva csudafenyőfát csodálta, gallyai bogán a Göncölt, hégyében a hold-világot. (138)

Vén Väinämöinen pediglen szólott hozzá ily szavakkal: „Most hát, egykomám-kovácsom, mēnj föl, hozd lē azt a holdat, gallyairul azt a Göncölt csuda-csillogó fenyőnek!” (144)

Indult Ilmarinen mestér föl az égig érő fára, fēllegēt verő fenyőre, hogy lēhozza azt a holdat, gallyairul azt a Göncölt csuda-csillogó fenyőnek. (150)

Monda a magas fenyőfa, égig érő szálfá szóla: „Ő tē, félkēgyelmű férfi, esztelenēk esztelenje! Hebehurgyán ágaimra mászol gyatra gyermekésszel hamis holdakat lēhozni, álcillagokat csodálni!” (158)

Vén Väinämöinen eközben dūnnyögte varázsdanáit: a szelet veszēt viharrá, dühös forgóvá dalolta, száját ily szavakra nyitva, mondókáit mondogatva: „Húzzad, szél, sebēs hajódba, vihar, vėdd a csónakodba, ragadd el, röpítsd magad-dal Észak éjsötét honába!” (168)

Támadt szélörvény e szóra, féktelen fogogni kezdēt, kapta Ilmari kovácsot, ragadta sebēs-röpítve Észak éjsötét honába, szomorú Sariolába. (174)

Ilmari kovács pediglen fōnt suhant a fēllegēkben, szelek szárnyain rēpülve, vonuló vihar csapáin. Hold alatta, nap fölōtte, Göncöl gallérját sūrolta. Fōldre pottyant Pohjolában, Sariola szerűjére, kutyák kaffantása nélkül, észrevétlenül ēbeknek. (184)

Louhi, északi nagyasszony, Pohja foghíjas banyája, udvarára csak kiugrott, száját ily szavakra nyitva: „Kifēle-mifēle vagy tē, fene férfiú lehetsz tē: szállasz

szárnyain szeleknek, vonuló vihar csapáin, s nem kaffognak rád kutyáim, bongyor bundák nem csaholnak!”(194)

Monda Ilmarinen mestér: „Ném érkeztem én e földre hërgëlni hitvány kutyákat, bongyorokat bosszantani mások háza ajtajában, idegën kapuk közëben.” (200)

Észak asszonya e szóra tudakolni kezdte tôle: „Ném tudsz véletlen valamit – hátha hallottál felôle – hírës Ilmari kovácsrul, mestëreknek mestërerül? Várva várjuk érkezésit, jöttët régóta reméljük ide, pusztá Pohjolába, hogy a Szampót megcsinálja.” (210)

Mire Ilmarinen mestér maga mondta, fölfelelte: „Tudnék véletlen valamit amaz Ilmari kovácsrul, minthogy éppen Ilmarinen vónék, vasnak jó verõje.” (216)

Louhi, északi nagyasszony, Pohja foghíjas banyája, bëfordult a belsõ házba, száját ottan szóra nyitva: „Kisebbik kisasszonylánynom, gyönyörüségës gyerekëm! Tëdd fejedre szép fejdköd, dërekadra drága göncöd, legcsinosabbat csípõdre, meseszépët melleidre, legnyájasabbat nyakadba, harmatosat homlokodra; pofikáidat pirosra, természetet tetszetõsre! Mëgjött Ilmarinen mestér, idõtlen idõk kovácsa Szampót szërkesztése végett, tarkatornyosat csinálni.” (234)

Akkor Észak ëkës lyánya, világ szépe, víz virága, vëszü válogatott göncit, hófehér habos ruháit, szorgoskodva, szépítkezve; fonatos fejére pártá, ruhájára rézciráda, dërekán aranytüszõje. (242)

Jõ a színbül a szobába, ruhásraktárból libëgve; szépsége ragyog szemëben, finom formájú fülëben, arca-ábrázatja ëkës, pofikái pírbán égnek, mellein aranymonéták, ezüsthímék a hajában. (250)

Pohja úrnõje pediglen Ilmarinent invitálja Pohja belsõ termeibe, Sariola szálájába; ottan ételt ád elébe, ëteti-itatja böven, és fûrösztü tejbe-vajba. Közben kérdëzgeti tôle: „Mondd csak, Ilmarinen mestér, idõtlen idõk kovácsa, tudsz-ë Szampót szërkesztëni, tarkatornyosat csinálni hatyú tollának hëgyëbül, borjatlan tehén tejëbül, ëgy szem apró árpamagbul, nyári birka bolyhaibul? Akkor mëgkapod léányom, munkabër gyanánt gyönyörüm.” (268)

Mire Ilmarinen mestér szóval mondta, fölfelelte: „Talán csak tudok csinálni Szampót, cirkalmas tetõset hatyú tollának hëgyëbül, borjatlan tehén tejëbül, ëgyetlenëgy árpaszëmbül, nyári birka bolyhaibul, ha a mënnyet mëgcsináltam, égnek boltját én tetõztem, mikor híre-hamva sëm volt égnek, égi csillagoknak.” (280)

Szampókészítëshëz kezdëtt, cirádás tetõst csinálni. Kovácsmûhelyt mén keresni, kovácsszërszámot szërëzni, csakhogy híre sincsen ottan fogónak vagy fújtatónak, kalapácsnak vagy kohónak, vasverõnek vagy nyelënek! (288)

Akkor Ilmarinen mestér száját ily szavakra nyitja: „Szándokát fél asszony adja, csak a hitvány hagyja félbe, de nem ám a férfiembër, mëgha mëgoly élhetetlen!” (294)

Keresgël helyet kohónak, alkalmasat fújtatónak, kërësztüil-kasul bejárva

Pohjola mohos mezőit. (298)

Égy nap, másnap is kutatja, hát a harmadik nap este rátalál egy tarka kőre, dërék terméskő darabra. Mëgállapodott a mestër, tûzhelyét oda helyezte, szelelőjén szöszmötölve, kohóját kikalapálva. (306)

Akkor Ilmarinen mestër, időtlen idők kovácsa, anyagait tûzbe tette, nyersvasát kohóba nyomta, szolgát szítani befogta, segédeit sürgölödni. (312)

Szolgák szítottak keményen, segédék nagyon sürögtek három hosszú éjën által, ugyanannyi nyári nappal; sarkuk kökemény koloncra, ujjaik viaszra váltak. (318)

Első napnak elteltével maga Ilmarinen mestër mélyen mëghajolva leste, tûzhelye terét kutatva, hogy mire mëgyën a müve, mi terem neki a tûzben. (324)

Íj termëtt a tûzparázsban, arany számszërij születëtt, arany ív ezüst fejekkel, szára rakva rézverettel. (328)

Szëmre szép a számszërijja, annál rosszabb a szokása: ëgy fejet fogyaszt naponta, kettőt is, ha kedve szottyán. (332)

Maga Ilmarinen mestër nëmigën örült mëg annak. Íját két darabra törte, aztán újra tûzbe tette; szolgát szítani befogta, segédeit sürgölödni. (338)

Már a második nap este maga Ilmarinen mestër görnyedve kohó elébe, tûzterébe lesve látta: hajó készül ott a hõben, piros bárka tûzparázsban, orra cifrázva arannyal, törzse rakva rézverettel. (346)

Szëmre szép hajócska volna, ha nëm volna rossz szokása: szíre-szóra háborúzna, csekélységëkért csatázna. (350)

Ilmari kovács azonban nëmigën örült mëg annak: hajóját szilánkra szëdte, újra tûzterébe tolta; szolgát szítani befogta, segédeit sürgölödni. (356)

Hát a harmadik nap este maga Ilmarinen mestër mélyen mëghajolva látta kohója tûzes terében: üsző volt alakulóban, színaranyból volt a szarva, homlokán a Göncölt hordta, fején fényës nap sugára. (364)

Szëmre szép üszőcske volna, ha nëm volna rossz szokása: erdő mélyén elheverget, tejét földre tékozolja. (368)

Így hát Ilmarinen mestër nëmigën örült mëg annak: szép üszőt szeletbe vágva újra tûzterébe tolta; szolgát szítani befogta, segédeit sürgölödni. (374)

Nëgyedik nap alkonyatkor maga Ilmarinen mestër mélyen mëghajolva nézëtt kohója tûzes terébe: eke támadott a tûzből, lapéle arany lemezbül, vörösrëzbül volt a szarva, törzsökét ezüst erezte. (382)

Szëmre ëkës volt ekëje, hanëm volt ëgy rossz szokása: falu földjeit faragta, mezeiket szëtmëtélte. (386)

Így hát Ilmarinen mestër nëmigën örült mëg annak: ekét két darabra törte, kohóba közëpre tolta. (390)

Szítását szelekre bízta, szélvihart fogott fuvónak. (392)

Szelek szítottak keményen, nyargaltak kelet- s nyugatrul, dél is dolgozott erõsen, észak ëlësen kavarta. Fújtak ëgy nap, fújtak másnap, harmadikon sëm hevertek; ablakdëszka lángra lobbant, tûzcsóva csapott az ajtón, pernye porladott az ëgën, füstböl fëlhök sűrüsödtek. (402)

Immár Ilmarinen mestër harmadik napot kivárva mélyen mëghajolva nézett kohója tüzes terébe: Szampót látta ott születni, tarkatornyosat terëmni. (408)

Akkor Ilmarinen mestër, idõtlen idők kovácsa, kalapácsolásba kezdett, verte a vasat keményen. Szampót szerkesztett tudással: egy felében lisztët járjon, más felében söt daráljon, harmadikbul pénz potyogjon. (416)

Szépën örölt már a Szampó, tarka tornyai rézëgtek: három hombárt egyhuzamra. Egy hombárt darált ëvésre, másat vásárra vivésre, harmadikat ház javára. (422)

Örült Pohjola banyája, elszállította a Szampót Pohjolának kőhëgyébe, rézbarlangnak belsejébe, lëzárta kilenc lakattal. Ott gyökërbe is nyügözte, kilenc ölnyire kötözte: egy gyökëret föld gyomrába, másť folyónak forgójába, harmadikat honni dombba. (432)

Most hát Ilmarinen mestër kérte a lëányt magának. Szóval mondta, fölfelelte: „

Mayer Hella: Nyár

Lësz-ë hát a lány jutalmam? Mert a Szampót mëgcsináltam, tarkatornyosat remëkbe.” (438)

Szóla Pohja szép lëánya, maga mondta, fölfelelte: „Kinek kedvire dalolna esz-